

УДК 330.8:[336.1:336.7]

JEL B30, G00, H11

DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2026.2>**Володимир Бодаковський**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2862-5611>
E-mail: volodymyr.bodakovskyy@lnu.edu.ua

Софія Тесля

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5655-5174>
E-mail: sofiya.teslya@lnu.edu.ua

**НАУКОВИЙ ДОРОБОК СЕМЕНА АБРАМОВИЧА КУЗНЕЦЯ:
ВНЕСОК У РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ**

Анотація. У статті здійснено комплексний історико-економічний аналіз наукового доробку Саймона (Семена Абрамовича) Кузнеця з акцентом на його внесок у становлення систем вимірювання національного доходу, еволюцію макрофінансових індикаторів та формування емпірично обґрунтованого підходу до дослідження сучасного економічного зростання. Метою наукового дослідження є системний аналіз наукових концепцій С. Кузнеця з позицій сучасної фінансової науки та обґрунтування його значення для дослідження макрофінансової стабільності, фінансової політики та нерівності доходів як складових фінансової науки. В статті використовуються такі методи дослідження: дедукція, аналіз, класифікація, формалізація, оцінка, рейтингування та інші. Методика наукових розвідок розпочинається із роботи з джерелами, що присвячені макрофінансовим показникам. Застосовано системний підхід для визначення етапів становлення наукових парадигм, на макрорівні, вченого-фінансиста та їх впливу на розвиток фінансової науки. Результати. Доведено, що фінансовий вимір наукової спадщини С. Кузнеця полягає не лише у формуванні системи національних рахунків як статистичної основи фіскальної, монетарної та макропроденційної політики, а й у створенні методологічної рамки для аналізу взаємозв'язку між заощадженнями, розподілом доходів, структурними зрушеннями та довгостроковою стійкістю економічного розвитку. Обґрунтовано, що наукові ідеї Семена Кузнеця зберігають актуальність у сучасних дослідженнях фінансової нерівності та розвитку розподільчих національних рахунків, які поєднують макроекономічні агрегати з мікроданими. Оригінальність наукового дослідження полягає а переосмисленні важливості імплементації кластерного макрофінансового аналізу економіки країни на підставі виявлення циклічності її функціонування та основних чинників, які впливають на ефективність функціонування фінансової системи країни. Цінність дослідження. Реалізовано спробу виявити основні напрями вдосконалення парадигми економічних циклів, яка сформована на кривій Кузнеця, в умовах конвергентного динамічного нелінійного розвитку українського суверенного суспільства та запропоновано авторський напрям удосконалення макрофінансових показників.

Ключові слова: національний дохід, система національних рахунків, макрофінансові індикатори, фінансова політика, економічне зростання, структурні зрушення, фінансова нерівність, крива Кузнеця.

Volodymyr Bodakovskyy

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit,
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2862-5611>
E-mail: volodymyr.bodakovskyy@lnu.edu.ua

Sofia Teslia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit,
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5655-5174>
E-mail: sofiya.teslya@lnu.edu.ua

**SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS OF SEMEN ABRAMOVYCH KUZNETS:
CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF MODERN FINANCIAL SCIENCE**

Abstract. The article carries out a comprehensive historical and economic analysis of the scientific work of Simon (Semen Abramovich) Kuznets with an emphasis on his contribution to the formation of national income measurement systems, the evolution of macro-financial indicators and the formation of an empirically based approach to the study of modern economic growth. The purpose of scientific research is the systematic analysis of scientific concepts of S. Kuznets from the standpoint of modern financial science and substantiating its importance for the study of macro-financial stability, financial policy and income in-

equality as components of financial science. The article uses the following research methods: deduction, analysis, classification, formalization, evaluation, rating, and others. The methodology of scientific research begins with work with sources devoted to macro-financial indicators. A systematic approach is applied to determine the stages of formation of scientific paradigms, at the macro level, of a scientist-financier and their influence on the development of financial science. Results. It has been proven that the financial dimension of the scientific heritage of S. Kuznetsia is not only about shaping the system of national accounts as the statistical basis of fiscal, monetary and macroprudential policies, but also about creating a methodological framework for analysing the relationship between savings, income distribution, structural shifts and the long-term sustainability of economic development. It is substantiated that the scientific ideas of Semen Kuznets remain relevant in modern studies of financial inequality and the development of distributive national accounts, which combine macroeconomic aggregates with microdata. The originality of scientific research consists in rethinking the importance of implementing a cluster macro-financial analysis of the country's economy based on the identification of the cyclical nature of its functioning and the main factors that affect the effectiveness of the functioning of the country's financial system. The value of research. An attempt was made to identify the main directions of improvement of the paradigm of economic cycles, which.

Keywords: national income, system of national accounts, macro-financial indicators, financial policy, economic growth, structural shifts, financial inequality, Kuznets curve.

Вступ. У сучасних умовах трансформації глобальної фінансової системи, зростання макрофінансових дисбалансів та посилення нерівності доходів особливого значення набуває переосмислення класичних теоретичних підходів до вимірювання національного доходу та економічного зростання. У цьому контексті науковий доробок Саймона Кузнеця формує методологічну основу аналізу взаємозв'язку між макроекономічними агрегатами, фінансовими потоками та бюджетною політикою, що зумовлює його актуальність для сучасної фінансової науки [13; 17; 18; 25]. Доречно наголосити, що в режимі воєнного стану в Україні стратегічно важливим є забезпечення керованості фінансової системи. Це можливо досягнути при виявленні імпліцитних та експліцитних взаємозв'язків в економічному просторі країни. Зазначене, на нашу думку, дасть змогу реалізувати, при переоцінці інституційної спадщини та подальшого розвитку актуальних парадигм фінансової науки, посилення стійкості, прискорення зростання економіки України та добробуту її громадян.

Літературний огляд. Інформаційну базу роботи сформовано на основі ключових праць Саймона Кузнеця, насамперед дослідження National Income, 1929–1932 [13], яке стало важливим етапом становлення національно-рахункової методології та заклало підвалини сучасної системи макроекономічних вимірювань. Значну увагу також приділено роботам Modern Economic Growth: Rate, Structure and Spread [19; 21] та Economic Growth of Nations, у яких сформульовано концептуальні засади аналізу довгострокових економічних процесів. Особливе значення має Нобелівська лекція 1971 року [14], у якій Саймон Кузнець запропонував узагальнене визначення економічного зростання як процесу, що базується на технологічному прогресі та супроводжується інституційними й соціальними трансформаціями. Біографічні аспекти наукової діяльності дослідника розкрито у працях [6; 15; 16, 22]. Крім того, важливу роль відіграють результати досліджень наукової спадщини відомого вченого таких науковців, як С. Баркар, Т. Воронкова, М. Довбенко, С. Естон, В. Калініна, О. Комашко, О. Лельюк, А. Несенюк, С. Рижук, Р. Ріжняк, О. Рудяченко, З. Соколова, Т. Чистякова, О. Черняк. Незважаючи на фундаментальні дослідження ідей С. Кузнеця, в умовах динамічного розвитку фінансової науки та глобальної економіки, виникає потреба в переосмисленні основних парадигм та ідей, що дозволить адаптувати їх до вимог сьогодення.

Методологія. Методологічну основу дослідження становить поєднання кількох взаємодоповнювальних наукових підходів. По-перше, використано історико-економічний аналіз контексту формування наукових ідей С. Кузнеця, зокрема впливу міграційних процесів, інституційного середовища статистичних служб і наукових організацій, а також соціально-економічних викликів Великої депресії та періоду воєнної мобілізації. По-друге, застосовано інституційний підхід, відповідно до якого система національних рахунків розглядається як ключова інформаційна інфраструктура державного управління, що визначає параметри фіскального планування, боргові обмеження та стандарти міжнародних економічних порівнянь. Крім того, дослідження спирається на інструментарій макрофінансового аналізу, у межах якого національний дохід, заощадження корпоративного сектору, державний дефіцит, державний борг і розподіл доходів розглядаються як взаємопов'язані елементи єдиної економічної системи. Такий підхід дозволяє інтегрувати аналіз реального сектору економіки з дослідженням фінансових потоків і бюджетних процесів. Додатково використано порівняльний аналіз теорій економічного зростання ХХ ст., що дає змогу відмежувати історико-структурний підхід С. Кузнеця від формалізованих неокласичних і неоендегенних моделей довгострокової економічної динаміки.

Основна частина. У сучасних умовах розвитку фінансових систем особливого значення набуває звернення до наукової спадщини економістів ХХ ст., які сформували теоретико-методологічні основи аналізу макроекономічних і фінансових процесів. До таких учених належить Саймон (Семен Абрамович) Кузнець – лауреат Нобелівської премії з економіки, дослідник економічного зростання та один із засновників сучасної системи національних рахунків [15; 16]. Необхідно наголосити, що формування наукових поглядів С. Кузнеця відбувалося під впливом складних соціально-економічних процесів першої половини ХХ ст. Вчений народився у 1901 р. та значну частину молодих років провів у Харкові, де здобув освіту і сформував інтерес до статистичного аналізу економічних процесів [6; 16].

Доцільно зазначити, що перші наукові праці С. Кузнеця були присвячені аналізу соціально-економічних умов праці та доходів населення. У дослідженнях початку 1920-х років він здійснив статистичний аналіз заробітної плати робітників промислових підприємств Харкова, що дало змогу створити підґрунтя

для подальшого аналізу доходів населення [14; 21] та актуалізувати соціальний аспект економічних взаємовідносин. Такі роботи містили елементи мікрофінансового аналізу та сприяли формуванню підходів до оцінювання доходів домогосподарств, структури витрат і рівня життя населення. Зазначені дослідження мають важливе значення для фінансової науки, оскільки вони заклали основу для аналізу доходів населення як одного з ключових індикаторів функціонування економічної системи країни. Аналіз структури доходів і заробітної плати дозволив С. Кузнецю сформулювати ширше бачення ролі економічної статистики у дослідженні фінансових процесів, зокрема у контексті формування заощаджень, споживання та фінансової поведінки домогосподарств. Автор біографічної публікації, присвяченої вченому, Г. Вейл, відзначає оригінальність його творчості в межах американської економічної науки першої половини ХХ ст., формулює гіпотезу, згідно якої С. Кузнець приїхав з Харкова, маючи досконалі знання «статистичних та емпіричних методів», унікальну здатність дивитись на економіку суто з емпіричних позицій, «крізь лінзи, які не замутинені якою-небудь теоретичною упередженістю», з позиції майже чистої дошки (“*tabula close to rasa*”) [8].

Подальший науковий розвиток Саймона Кузнеця пов'язаний з еміграцією до Сполучених Штатів Америки у 1922 році та навчанням у Колумбійському університеті, де він обрав основні напрями наукових досліджень, пов'язаних із вимірюванням національного доходу, аналізом економічної динаміки та дослідженням довгострокових тенденцій економічного розвитку [16]. Важливий вплив на формування наукової методології дослідника мав американський економіст Веслі Клер Мітчелл, який наголошував на необхідності поєднання економічної теорії з емпіричними статистичними дослідженнями. Під впливом цієї наукової традиції Саймон Кузнець створив підхід, відповідно до якого економічна теорія повинна ґрунтуватися на систематичному аналізі статистичних даних та враховувати історичні й інституційні особливості економічного розвитку [16]. Протягом тривалого часу вчений працював у Національному бюро економічних досліджень (NBER), а також обіймав академічні посади в Університеті Пенсильванії, Університеті Джонса Гопкінса та Гарвардському університеті. Діяльність цих наукових інституцій відіграла важливу роль у поширенні стандартів економічного вимірювання, які згодом стали міжнародною нормою та важливою складовою глобальної системи макрофінансового аналізу [17; 18].

Формування наукової методології Саймона Кузнеця доцільно розглядати як поступовий перехід від аналізу статистики доходів населення до дослідження агрегованих макроекономічних показників національного продукту. У центрі його підходу перебували питання стандартизації економічних показників, забезпечення їх порівнюваності у часі та узгодження статистичних даних із реальною інституційною структурою економіки [13; 21]. Важливою особливістю методології дослідника було прагнення інтегрувати статистичний аналіз з інституційним контекстом функціонування економіки. У його роботах статистичні показники не розглядалися як абстрактні величини, а трактувалися як інструмент дослідження реальних соціально-економічних процесів,

зокрема формування доходів, заощаджень і фінансової поведінки економічних суб'єктів. Саме такий підхід дозволив Саймону Кузнецю перейти від аналізу локальних економічних показників до розроблення комплексної системи вимірювання національного доходу, яка стала основою сучасних макроекономічних і макрофінансових досліджень [13; 17]. Таким чином, ранні статистичні дослідження науковця, присвячені аналізу доходів населення та структури зайнятості, є важливим етапом становлення його наукової методології. Саме на їх основі дослідник здійснив перехід до аналізу макроекономічних процесів і методів вимірювання сукупних економічних показників, що визначили подальший розвиток фінансової науки.

Наукові ідеї Саймона Кузнеця безпосередньо пов'язані з дослідженням національного доходу та формуванням системи національних рахунків. Особливе значення у цьому контексті має праця *National Income, 1929–1932* [13], у якій дослідник не лише здійснив оцінку національного доходу Сполучених Штатів у період Великої депресії, але й сформулював методологічні засади вимірювання макроекономічних показників. Зазначене дослідження було підготовлене на запит законодавчих органів США та виконане у співпраці з Національним бюро економічних досліджень. Такий контекст підкреслює прикладний характер роботи Саймона Кузнеця: вимірювання національного доходу розглядалося не лише як статистичне завдання, а як ключовий інструмент формування ефективної економічної та фінансової політики держави.

Отже, науковий доробок вченого ґрунтується на його статистично-математичному дослідженні економічної динаміки та виявлення 15–25 річних циклів [5], які корелюють з активністю на ринку нерухомості США, що знаходить своє відображення, на нашу думку, в фінансовій кризі 2008 року, наприклад, та пояснює глобальні деструктивні явища. На наш погляд, будівництво тісно пов'язано з рівнем заощаджень фізичних осіб та інвестиційною активністю суб'єктів фінансової системи. Воно не тільки посилює монетарне середовище країни, а й, при відсутності державного контролю, може створити проблеми для економіки через спекулятивну та недобросовісну діяльність макрофінансового менеджменту в країні.

Однією з ключових методологічних інновацій Саймона Кузнеця стало розмежування національного доходу, створеного у процесі виробництва, та національного доходу, розподіленого між економічними суб'єктами. У першому випадку йдеться про чистий продукт, що формується у виробничому процесі після віднімання витрат на використані ресурси та амортизації основного капіталу. У другому випадку мається на увазі сукупність доходів, отриманих економічними суб'єктами у формі заробітної плати, відсотків, дивідендів та інших виплат. Принципове значення цього підходу полягає у встановленні взаємозв'язку між процесами виробництва, розподілу доходів і формування заощаджень. Як показав Саймон Кузнець, ці величини можуть істотно відрізнитися внаслідок фінансових рішень підприємств. Зокрема, частина прибутку може не розподілятися між власниками, а спрямовуватися на накопичення, інвестування або покриття збитків. Таким чином формується фінансовий механізм трансформації виробленого продукту у доходи економічних

суб'єктів. У макрофінансовому вимірі такий підхід має принципове значення, оскільки дозволяє розглядати заощадження корпоративного сектору як важливий структурний елемент національного доходу, що впливає на формування інвестиційних ресурсів економіки. Відповідно, фінансові дисбаланси можуть інтерпретуватися як розриви між створеним економічним продуктом і доходами, що фактично надходять до домогосподарств.

Враховуючи, що інвестиції є рушієм науково-технічного прогресу, інформативність макрофінансових індикаторів є стратегічно важливою для формування передумов для сталого фінансово-економічного розвитку країни та забезпечення незворотності усіх позитивних трансформацій шляхом імплементації у суспільство ефективної інституційної інфраструктури. З огляду на це Саймон Кузнець фактично сформував аналітичну основу сучасної системи національних рахунків, у межах якої обсяг виробництва та доходи розглядаються як взаємопов'язані складові єдиного економічного процесу. У подальшому цей підхід було інституціоналізовано в міжнародних стандартах системи національних рахунків [17; 18], що закріпило його значення як базового інструменту макроекономічного та макрофінансового аналізу та об'єкта для математичного аналізу, зокрема з застосуванням інструментів «теорії хаосу», «математичного програмування», використання кореляції чи регресії.

Водночас С. Кузнець наголошував на необхідності обережного використання агрегованих макроекономічних показників. На його думку, рівень національного доходу не може безпосередньо ототожнюватися з рівнем добробуту населення, оскільки значення таких показників суттєво залежить від структури розподілу доходів, умов праці, а також від методів статистичного обліку економічної діяльності [14]. Ці застереження мають важливе значення і для сучасної фінансової науки. Вони підкреслюють необхідність комплексного аналізу макроекономічних показників з урахуванням їх соціально-економічного змісту, інституційного середовища та фінансових механізмів розподілу ресурсів. На наш погляд, аналіз має бути адаптований до кожної окремої проблематики індивідуально, що унеможливить виникнення помилок чи втрату актуальної синтетичної інформації про фінансово-економічні процеси.

Розвиток системи національних рахунків у післявоєнний період підтвердив значущість підходу Саймона Кузнеця. У межах міжнародної статистичної стандартизації, зокрема під час розроблення System of National Accounts, національне рахівництво перетворилося на ключовий інструмент аналізу економічної структури держави, оцінювання фіскальної політики та дослідження фінансової стабільності [17; 18].

Необхідно наголосити, що основними ідеями та неоціненним вкладом в фінансову науку С. Кузнеця є створення макрофінансового показника оцінки економічного виробництва та зростання, яке дозволяє утвердити його як батька ВВП, та кривої Кузнеця, що стало основою для вдосконалення сучасних макропроденційних інструментів для забезпечення стійкості фінансової системи, хоча Т. Пікетті у наш час опонує цій парадигмі [1]. Насправді концепція ВВП з'явилась у доповіді, яку професор економіки Пенсільванського університету Саймон Кузнець підготував для Конгресу

США у 1934 році. Та лише через півтори декади, у 1944 році, ВВП став інструментом для вимірювання національної економіки [9]. Доречно підкреслити, що зазначений показник був створений для оцінки готовності країни, а саме її економічної системи, до війни, що є актуальним для українських реалій та потребує його подальшого наукового вдосконалення для забезпечення життєздатності українського суспільства в довготерміновій перспективі. Адже релевантна, своєчасна та комплексна синтетична інформація дає можливість формувати прогнози та плани, які в умовах невизначеності забезпечують перевагу перед конкурентами, агресивними країнами-сусідами та глобальними знеособленими деструктивними явищами. Вчений емпірично довів, що основою успішного сталого розвитку країни є її люди, які виступають фундаторами майбутніх благ, механізмів розвитку та міцності фінансово-економічних механізмів.

У сучасних умовах система національних рахунків широко використовується для формування базових макрофінансових індикаторів, зокрема показників бюджетного дефіциту, державного боргу та податкового навантаження. Таким чином, концепція вимірювання національного доходу, запропонована Саймоном Кузнецем, стала невід'ємним елементом інституційної інфраструктури макрофінансового аналізу.

Розроблення методів вимірювання національного доходу створило підґрунтя для подальших досліджень С. Кузнеця у сфері довгострокових економічних процесів. Узагальнюючи результати багаторічних статистичних досліджень різних країн, дослідник сформулював концепцію сучасного економічного зростання, яка стала одним із ключових напрямів розвитку економічної науки другої половини ХХ століття [14; 19]. Вчений наголошував, що зазначене явище є інструментом вирішення проблеми обмеження ресурсів та фундаментом нації щодо збереження державного суверенітету. В основі його досліджень чотири елементи зростання: 1) демографічне; 2) знань; 3) державне; 4) зовнішніх відносин [11]. С. А. Кузнець виділив види та підвиди життєвого порядку представників суспільства, які впливають на зазначене явище, що свідчить про актуалізацію інституційності фізичних осіб та «легалізацію» ними трансформацій у фінансовій системі зокрема.

У Нобелівській лекції 1971 року Саймон Кузнець визначив економічне зростання як довгострокове підвищення здатності економіки забезпечувати населення дедалі ширшим спектром товарів і послуг, основою якого є технологічний прогрес, що супроводжується інституційними та соціальними змінами [14], що дозволяє розглядати економічне зростання як комплексний процес, який поєднує виробничі, соціальні та фінансові трансформації.

На відміну від формалізованих неокласичних моделей економічного зростання, зокрема моделі Р. Солоу [23], у яких ключову роль відіграють фактори капіталу, праці та екзогенного технічного прогресу, Саймон Кузнець підкреслював значення структурних змін економіки, інституційного середовища та історичної динаміки розвитку. У цьому контексті його підхід є ближчим до сучасних теорій ендогенного зростання, зокрема концепції П. Ромера [24], що акцентують увагу на ролі знань, інновацій та людського капіталу.

Важливо підкреслити, що у трактуванні Саймона Кузнеця економічне зростання не зводиться лише до кількісного збільшення обсягів виробництва. Воно передбачає глибокі структурні зміни економіки, які охоплюють галузеву структуру, організацію виробництва, соціальні інститути та міжнародні економічні зв'язки. Дослідник виокремив низку характерних ознак сучасного економічного зростання, серед яких особливе значення мають високі темпи зростання продуктивності праці, урбанізація, підвищення рівня освіти населення та розширення міжнародної економічної інтеграції [19]. Аналізуючи структурні зрушення в економіці, вчений показав, що економічне зростання супроводжується поступовим зменшенням ролі сільського господарства та зростанням частки промисловості і сфери послуг. Такі трансформації істотно впливають на структуру доходів населення, характер зайнятості та конфігурацію фінансових потоків у національній економіці.

Доречно наголосити, що сільськогосподарське виробництво розглядається з позиції підвищення якості екстенсивних та інтенсивних показників, а саме впровадження інноваційних розробок в технологічні виробничі процеси. Це свідчить про наявність кумулятивного ефекту при поєднанні основних чинників економічного зростання, а саме НТП, інвестицій, ефективності управління та динаміки заощаджень. Суттєві зміни відбуваються і в організації виробництва. У процесі економічного розвитку зростає роль великих корпорацій, фінансових інституцій та державних органів регулювання економіки, що сприяє формуванню складніших механізмів мобілізації фінансових ресурсів та інвестування. Тобто відбувається монополізація перспективних напрямів економічної активності без втрати позитивних рис конкуренції як явища ринкової економіки.

У макрофінансовому вимірі концепція сучасного економічного зростання Саймона Кузнеця має принципове значення. Трансформації економіки супроводжуються зміною структури заощаджень, інвестиційних потоків, податкових надходжень і державних витрат, що визначає параметри макрофінансової стабільності та ефективність економічної політики. Для комплексної оцінки значення наукових ідей Саймона Кузнеця необхідно порівняти його підхід із іншими теоріями економічного зростання, що сформувалися у ХХ столітті. У неокласичній теорії економічного зростання, представленій у роботах Роберта Солоу, основна увага приділяється формалізованим моделям довгострокової економічної динаміки. У межах цього підходу економічне зростання пояснюється накопиченням капіталу, зростанням трудових ресурсів та технологічним прогресом, який у базових моделях розглядається як екзогенний фактор [23]. На відміну від такого підходу, Саймон Кузнець приділяв значно більшу увагу історичним, інституційним і структурним аспектам економічного розвитку. У його дослідженнях економічне зростання постає як складний соціально-економічний процес, що включає технологічні інновації, трансформацію галузевої структури економіки та еволюцію суспільних інститутів [14; 19]. Інший напрям розвитку теорії економічного зростання пов'язаний із роботами Пола Ромера, який сформував концепцію ендогенного економічного зростання. У теорії вченого технологіч-

ний прогрес розглядається як результат цілеспрямованих інвестицій у знання, дослідження та інновації [24].

Попри відмінності між зазначеними підходами, концепція Саймона Кузнеця зберігає важливе значення для сучасних економічних досліджень, оскільки саме вона заклала емпіричну основу аналізу довгострокових економічних процесів і сприяла формуванню міждисциплінарного підходу до дослідження економічного розвитку. Важливим напрямом досліджень науковця є проблема нерівності доходів, яка тісно пов'язана з процесами економічного зростання. У своїй класичній роботі 1955 року дослідник поставив питання про довгострокові зміни у персональному розподілі доходів у процесі економічного розвитку [20]. Характерною рисою підходу Саймона Кузнеця була методологічна обережність. Він наголошував на обмеженості статистичних даних, різноманітності підходів до визначення доходу та складності міжнародних порівнянь. У зв'язку з цим дослідник приділяв значну увагу удосконаленню методів вимірювання доходів і узгодженню статистичних показників із системою національних рахунків [13; 18].

У результаті проведених досліджень С. Кузнець сформулював гіпотезу, відповідно до якої нерівність доходів у процесі економічного розвитку має нелінійний характер. На початкових етапах індустріалізації вона зростає, однак у подальшому може стабілізуватися та поступово зменшуватися. Графічно така залежність набуває форми перевернутої U-подібної кривої, що отримала назву кривої Кузнеця [20]. Теоретичною основою цієї гіпотези є аналіз структурних змін економіки. Перехід від аграрного сектору до промислового супроводжується переміщенням робочої сили між секторами з різним рівнем продуктивності та доходів, що зумовлює тимчасове зростання диференціації доходів. В цілому, явище, коли розвиток не призводить до «кривої Кузнеця» проявляється у двох випадках: 1) за умов незначної нерівномірності доходів і можливості здійснення інвестицій, тоді це не призводить до соціальної напруги і потреби у політичних реформах; 2) за умов значної нерівномірності доходів і погано мобілізованого суспільства, тоді воно не зможе відстояти проведення політичних реформ для покращення умов діяльності, і нерівномірність доходів буде погіршуватись [10]. В науковому доробку вченого чітко прослідковується акцент на інфраструктурних інвестиційних циклах, які пов'язані з науково-технічним прогресом та цінними коливаннями [3]. Науковець аргументує взаємозалежність між демографічними коливаннями та інвестиційною спроможністю, яку локалізує в циклічному проміжку 30 років, наголошує на кластеризації та подовженню циклів Жюгляра [7].

Доречно актуалізувати важливість послідовності дій в зазначеній моделі, які пов'язані з припливом дешевої робочої сили в центри фінансової активності; зміною структури сільського і міського населення, як наслідок; формується в короткому історичному періоді нерівність між фізичними особами та підприємцями, а згодом, коли капіталу стає більше, фінансова ситуація вирівнюється. Прослідкувавши виникнення сучасної економіки у різних країнах, С. Кузнець виділив три показники, що визначають приналежність тієї чи іншої держави до сучасної економіки: 1) темп приросту доходу на душу населення; 2) поділ робо-

чої сили за галузями; 3) розміщення населення по території. [4]. Судження вченого чітко підкреслюють важливість державної політики забезпечення стабільності фінансової системи, адже в довгостроковому періоді присутнє для спостереження таке явище, як «Пастка середнього доходу (Middle Income Trap)», коли країна втрачає перевагу в низьких витратах на виробництво, не має достатньої науково-технічної потужності та інвестицій, як наслідок, економічне зростання зникає, а суспільство потрапляє в несприятливі умови, які можуть спричинити деградацію усіх інститутів країни. Науковий доробок вченого актуалізує поєднання макро- та мікрофінансового аналізів, особливо оцінку архітектури фінансових відносин у суспільстві в поєднанні з соціальними, психологічними, інституційними напрямками його розвитку. Важливим, на нашу думку, є аналіз інституційної складової суб'єктів економіки, що можуть бути проаналізовані інструментами в тому числі таких наук як психологія, соціологія, генетика, екологія, географія, біологія. В умовах цифровізації та підвищення ефективності отримання релевантної інформації, поєднання природничих, гуманітарних, формальних та технічних наук дозволить покращити наукові дослідження фінансово-економічних процесів. Особливої актуальності зазначене набуває при побудові конвергентних нелінійних моделей фінансової системи [2], які дозволять реалізувати ефективну фінансову політику в осяжному майбутньому, здійснювати моніторинг стану країни в реальному часі.

Важливим аспектом досліджень Саймона Кузнеця є аналіз ролі заощаджень і накопичення капіталу у формуванні нерівності доходів. Дослідник підкреслював, що заощадження часто концентруються у групах населення з високими доходами, що сприяє накопиченню фінансових активів і, відповідно, посиленню майнової диференціації. У цьому контексті проблема нерівності доходів набуває виразного макрофінансового виміру. Структура заощаджень і розподіл фінансових активів безпосередньо впливають на інвестиційні можливості економіки, формування капіталу та довгострокову динаміку економічного зростання. С. Кузнець звертав увагу на відмінності між економічно розвиненими країнами та країнами, що перебувають на ранніх етапах індустріалізації. У країнах із нижчим рівнем доходів концентрація заощаджень у верхніх групах населення є вищою, що посилює соціально-економічну нерівність. З огляду на це дослідник підкреслював важливість

інституційних механізмів регулювання розподілу доходів, зокрема податкової політики, системи соціальних трансфертів та інвестицій у людський капітал. Таким чином, гіпотеза кривої Кузнеця не лише пояснює взаємозв'язок між економічним зростанням і нерівністю доходів, але й формує аналітичну основу для дослідження фінансових аспектів економічного розвитку. Базовою економетричною моделлю для аналізу кривою Кузнеця є регресія, залежною змінною в якій виступає індекс Джіні (найчастіше), або індекс Аткінсона, тобто чисельний індикатор нерівності. В набір незалежних включають логарифм ВВП, квадрат логарифму ВВП (така функціональна форма дозволяє змодельовувати пік нерівності). Сучасна фінансова наука використовує енвайронментальну криву Кузнеця, яка оцінює гіпотетичне співвідношення між різноманітними індикаторами деградації навколишнього середовища та доходом на душу населення [12].

Висновки. Саймон Кузнець відомий економіст-науковець, який став фундатором низки парадигм фінансової науки. Зокрема, значна увага приділяється аналізу взаємозв'язку між економічним зростанням, структурними змінами економіки та фінансовою нерівністю. Сучасні дослідження свідчать, що глобалізація, технологічні зміни та розвиток фінансових ринків суттєво впливають на динаміку розподілу доходів. У цьому контексті гіпотеза кривої Кузнеця розглядається не як універсальний закон, а як аналітична модель, що дозволяє інтерпретувати довгострокові економічні трансформації. Стратегічно важливим є актуалізація гармонізації макро- та мікроаналізів, адже декомпозиція аналітичної інформації дає можливість виявити неочевидні взаємозв'язки в економічній системі. Такий підхід забезпечує більш глибокий аналіз впливу економічного зростання на структуру доходів і фінансову нерівність. Необхідно актуалізувати соціальну складову, яку вчений вважав джерелом ефективності усіх фінансово-господарських процесів, імплементувати її в сучасні механізми формування фінансової політики на макrorівні, що дозволить українському державному менеджменту створити передумови становлення конкурентоспроможної, стійкої та ефективної економіки з довготривалим стабільним життєвим циклом. Здійснені наукові розвідки надають можливість закріпити за українсько-американським вченим С. Кузнецем статус «батька ВВП» та творця системи макрофінансового управління, яка ґрунтується на детальному вивченні усіх процесів, що відбуваються у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Баркар С. Саймон Кузнець – статистикою виміряємо мораль. Або про те, що ВВП – не мірило багатства. *Український інтерес*. URL: <https://uain.press/blogs/sajmon-kuznets-statystykoju-vumiryayemo-moral-1232282> (дата звернення: 12.03.2026).
2. Бодаковський, В.Ю., Бодаковський, Ю.В. Теоретичні засади побудови конвергентної нелінійної динамічної моделі фінансової системи країни. *Економіка та управління*. 2025. Вип. 1, 91–97. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-7872.1.2025.13>
3. Воронкова Т.С., Несенюк А.С. Циклічність світового розвитку та закономірності виникнення економічних криз. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. DOI: <https://orcid.org/10.32702/2307-2105-2019.11.63> (дата звернення: 12.03.2026).
4. Довбенко М.В. Епоха сучасного економічного зростання С.Кузнеця. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2011. № 1(4). С. 3–9
5. Естон С.С. Людина, що навчила американців рахувати. URL: <https://lib.nure.ua/storage/app/media/virt/rakh.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
6. Кузнець Семен Абрамович. Енциклопедія сучасної України : електронна версія. URL: <https://esu.com.ua/article-1486> (дата звернення: 12.03.2026).
7. Лелюк О.Ю., Калінін В.В. Людський капітал як важіль антикризового регулювання : теоретико-методологічний аспект. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 19. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-133>

8. Рижук С.М. Харківська школа як осередок формування видатного економіста, нобелівського лауреата Саймона (Семена) Кузнеця. *Збірник наукових праць «Історія науки і біографістика»*. 2014. № 4. URL: <https://inb.dnsgb.com.ua/2014-4/12.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
9. Рудяченко О. Саймон Кузнець. Великі долі не бувають простими. *Українформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3700471-sajmon-kuznec-veliki-doli-ne-buvaut-prostimimi.html> (дата звернення: 12.03.2026).
10. Соколова З. Потенціал циклічної моделі Кузнеця в аналізі економік Субсахарської Африки. *Міжнародна економічна політика*. 2017. № 1 (26) С. 169–198
11. Чистякова Т., Різняк Р. Саймон Кузнець та емпірично обґрунтоване тлумачення економічного зростання. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/auka/naukovo-populiarni-publikatsii/877-sajmon-kuznets-ta-empirichno-obgruntovane-tlumachennia-ekonomichno-zrostannia.html> (дата звернення: 12.03.2026).
12. Черняк О., Комашко О. Вплив Саймона Кузнеця на розвиток економетрики та економіки навколишнього середовища. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Economics*. 2014. № 160. С. 98–100
13. Kuznets S. National Income, 1929–1932. Cambridge : National Bureau of Economic Research, 1934. URL: https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/natincome_1934/19340104_nationalinc.pdf (дата звернення: 12.03.2026).
14. Kuznets S. Modern Economic Growth: Findings and Reflections. Nobel Prize Lecture. 1971. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1971/kuznets/lecture/> (дата звернення: 12.03.2026).
15. Simon Kuznets – Facts. The Nobel Prize. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1971/kuznets/facts/> (дата звернення: 12.03.2026).
16. Fogel R. W. Simon S. Kuznets (1901–1985). Biographical Memoirs of the National Academy of Sciences. URL: <https://www.nationalacademies.org/read/10169/chapter/13> (дата звернення: 12.03.2026).
17. System of National Accounts 1953. United Nations. URL: <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/1953sna.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
18. Understanding National Accounts. OECD. 2007. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2007/01/understanding-national-accounts_g1gh7e48/9789264027657-en.pdf (дата звернення: 12.03.2026).
19. Kuznets S. Modern Economic Growth: Rate, Structure and Spread. Selected chapters. URL: <https://econ.queensu.ca/faculty/lewis/econ231/Kuznets-Modern.Economic.Growth.Ch.2.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
20. Kuznets S. Economic Growth and Income Inequality. *American Economic Review*. 1955. Vol. 45. No. 1. P. 1–28. URL: <https://www.aeaweb.org/aer/top20/45.1.1-28.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
21. Kuznets S. Selected writings. URL: <https://fenix.iseg.ulisboa.pt/downloadFile/281608120807645/Text%201%20-%20Kuznets.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
22. National Income and Product Accounts tables. Survey of Current Business. URL: https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/SCB/pages/2000-2004/35260_2000-2004.pdf (дата звернення: 12.03.2026).
23. Solow R. A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*. 1956. URL: <https://web.econ.ku.dk/pbs/Langt%20sigt/SOLOW.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
24. Romer P. Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*. 1990. URL: https://web.stanford.edu/~klenow/Romer_1990.pdf (дата звернення: 12.03.2026).
25. Piketty T., Saez E., Zucman G. Distributional National Accounts: Methods and Estimates. *Quarterly Journal of Economics*. 2018. URL: <https://gabriel-zucman.eu/files/PSZ2018QJE.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
26. Contemporary research on economic inequality. *Journal of Economic Interaction and Coordination*. 2025. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10887-025-09262-6> (дата звернення: 12.03.2026).

References:

1. Barkar S. (2026). Saimon Kuznets – statystykoiu vymiriaemo moral. Abo pro te, shcho VVP – ne mirylo bahatstvo [Simon Kuznets – we measure morality with statistics. Or that GDP did not measure wealth]. *Ukrainskyi interes – Ukrainian interest*. Available at: <https://uain.press/blogs/sajmon-kuznets-statystykoyu-vymiryayemo-moral-1232282> (accessed March, 12, 2026)
2. Bodakovskyy V. & Bodakovskiy Yu. (2025). Teoretychni zasady pobudovy konverhentnoi neliniinoi dynamichnoi modeli finansovoi systemy krainy [Theoretical foundations of building a convergent nonlinear dynamic model of the country's financial system]. *Ekonomika ta upravlinnia – Economics and Management*. Vol. 1, pp. 91–97. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-7872.1.2025.13>
3. Voronkova T., Nesenjuk A. (2019). Tsyklichnist svitovoho rozvytku ta zakonmirnosti vynykennia ekonomichnykh kryz [Recurrence of world development and conformity to law of origin of economic crises]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. Vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.63> (accessed March, 12, 2026)
4. Dovbenko M. (2011). Epokha suchasnoho ekonomichnoho zrostannia S. Kuznetsia [The Era of Modern Economic Growth by S. Kuznets]. *Biuletен Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu – Bulletin of the International Nobel Economics Forum*. Vol. 1 (4). Pp. 3–9.
5. Eston S. (2021). Liudyna, shcho navchyla amerykantsiv rakhuvaty [The man who taught Americans to count]. Available at: <https://lib.nure.ua/storage/app/media/virt/rakh.pdf> (accessed March, 12, 2026)
6. Kuznets Semen Abramovych. (2014). *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy : elektronna versiia – Encyclopedia of Modern Ukraine : electronic version*. Available at: <https://esu.com.ua/article-1486> (accessed March, 12, 2026)
7. Leliuk O., Kalinin V. (2018). Liudskiy kapital yak vazhil antykrizovoho rehuliuвання: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Human capital as a lever of anti-crisis regulation: theoretical and methodological aspect]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*. Vol. 19. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-133>
8. Ryzhuk S. (2014). Kharkivska shkola yak oseredok formuvannya vydatnoho ekonomista, nobelivskoho laureata Saimona (Semena) Kuznetsia [Kharkiv School as a Center for the Formation of the Outstanding Economist, Nobel Laureate Simon (Semen) Kuznets]. *Zbirnyk naukovykh prats “Istoriia nauky i biohrafistyka” – “History of Science and Biographical Studies”*. Vol. 4. Available at: <https://inb.dnsgb.com.ua/2014-4/12.pdf> (accessed March, 12, 2026)
9. Rudiachenko O. (2026). Saimon Kuznets. Velyki dolі ne buvaiut prostymy [Simon Kuznets. Great destinies are not easy]. *Ukrinform – Ukrinform*. Available at: <https://ukrinform.ua/rubric-society/3700471-sajmon-kuznec-veliki-doli-ne-buvaut-prostimimi.html> (accessed March, 12, 2026)

10. Sokolova Z. (2017). Potensial tsyklichnoi modeli Kuznetsia v analizi ekonomik Subsaharskoi Afryky [The potential of the Kuznets cyclical model in the analysis of the economies of Sub-Saharan Africa]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka – International Economic Policy*. Vol. 1 (26). Pp. 169–198.
11. Chystiakova T., Rizhniak R. (2017). Saimon Kuznets ta empirychno obgruntovane tлумachennia ekonomichnoho zrostannia [Simon Kuznets and the empirically based interpretation of economic growth]. Available at: <https://phm.cuspu.edu.ua/nauka/naukovopopuliarni-publikatsii/877-saimon-kuznets-ta-empirychno-obgruntovane-tлумachennia-ekonomichnoho-zrostannia.html> (accessed March, 12, 2026)
12. Cherniak O., Komashko O. (2014). Vplyv Saimona Kuznetsia na rozvytok ekonometryky ta ekonomiky navkolyshnoho seredovyscha [The influence of Simon Kuznets on the development of econometrics and environmental economics]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Economics – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. No. 160. Pp. 98–100
13. Kuznets S. (1934). National Income, 1929–1932. *Cambridge : National Bureau of Economic Research*. Available at: https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/natincome_1934/19340104_nationalinc.pdf (accessed March, 12, 2026)
14. Kuznets S. (1971). Modern Economic Growth: Findings and Reflections. *Nobel Prize Lecture*. Available at: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1971/kuznets/lecture/> (accessed March, 12, 2026)
15. Simon Kuznets – Facts. *The Nobel Prize*. Available at: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1971/kuznets/facts/> (accessed March, 12, 2026)
16. Fogel R. W. Simon S. Kuznets (1901–1985). Biographical Memoirs of the National Academy of Sciences. Available at: <https://www.nationalacademies.org/read/10169/chapter/13> (accessed March, 12, 2026)
17. System of National Accounts 1953. United Nations. Available at: <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/1953sna.pdf> (accessed March, 12, 2026)
18. Understanding National Accounts. OECD. (2007). Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2007/01/understanding-national-accounts_g1gh7e48/9789264027657-en.pdf (accessed March, 12, 2026)
19. Kuznets S. Modern Economic Growth: Rate, Structure and Spread. Selected chapters. Available at: <https://econ.queensu.ca/faculty/lewis/econ231/Kuznets-Modern.Economic.Growth.Ch.2.pdf> (accessed March, 12, 2026)
20. Kuznets S. (1955). Economic Growth and Income Inequality. *American Economic Review*. Vol. 45. No. 1. P. 1–28. Available at: <https://www.aeaweb.org/aer/top20/45.1.1-28.pdf> (accessed March, 12, 2026)
21. Kuznets S. Selected writings. Available at: <https://fenix.iseg.ulisboa.pt/downloadFile/281608120807645/Text%201%20-%20Kuznets.pdf> (accessed March, 12, 2026)
22. National Income and Product Accounts tables. *Survey of Current Business*. Available at: https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/SCB/pages/2000-2004/35260_2000-2004.pdf (accessed March, 12, 2026)
23. Solow R. A (1956). Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*. Available at: <https://web.econ.ku.dk/pbs/Langt%20sigt/SOLOW.pdf> (accessed March, 12, 2026)
24. Romer P. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*. Available at: https://web.stanford.edu/~klenow/Romer_1990.pdf (accessed March, 12, 2026)
25. Piketty T., Saez E., Zucman G. (2018). Distributional National Accounts: Methods and Estimates. *Quarterly Journal of Economics*. Available at: <https://gabriel-zucman.eu/files/PSZ2018QJE.pdf> (accessed March, 12, 2026)
26. Contemporary research on economic inequality. *Journal of Economic Interaction and Coordination*. 2025. Available at: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10887-025-09262-6> (accessed March, 12, 2026)

Дата надходження статті: 13.03.2026

Дата прийняття статті: 03.04.2026

Дата публікації статті: 24.06.2026